

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvationes
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

II. Refertur sententia docens, peccatum habituale esse priuationem
gratiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

remanet, esse solum reatum poenae, vt distinguitur contra actum peccati; quia nimirum duo solum sint in peccato; scilicet actus, & reatus: & transacto actu maneat solus reatus: quod si reatus per te vt distinguitur ab actu, est macula habitualis, non debuit reici illa propositio, sed teneri vt Catholica, quae docet, post actum solum manere reatum poenae. Dionysius vero supra adductus, cum dicit malum esse fieri poena dignum, non loquitur de peccato habituali, sed de actuali, quo homo fit poena dignus, id est, quo formaliter homo, quantum est de se, ponit, quod ex parte hominis requiritur, vt sit poena dignus. Augustinus etiam nomine reatus non semper intelligit reatum poenae, sed aliquando debitum culpae, nam culpa ipsa habitualis (vt infra videbimus) est quoddam debitum, & reatus in ordine ad auersionem Dei ab ipso peccatore.

Quarta sententia est, peccatum habituale consistere in hoc quod est peccasse, & non satisfecisse condignè pro offensa; quia in offensa hominis aduersus hominem tamdiu durat moraliter offensa, quamdiu durat non satisfactio. Haec sententia impugnari solet, quia illa carentia satisfactionis condignae, quae additur supra peccatum praeteritum, non est voluntaria homini, sicut neque ei est possibilis condigna satisfactio pro peccato, ergo illa non pertinet ad rationem culpae habitualis. Haec ratio non est efficax; quia vt infra videbimus, aliquid, quod in se non est formaliter voluntarium, potest deseruire, vt culpa praeterita maneat moraliter voluntaria. Melius impugnatur, quia sequeretur, culpam habituale nunquam perfecte deleri: nunquam enim tollitur ab homine peccasse, & non condignè satisfecisse, ergo non datur perfecte carentia peccati; vel dicendum est, peccatum habituale non consistere adaequatè in illo complexo.

S E C T I O II.

Refertur sententia docens, priuationem gratiae esse peccatum habituale.

Sententia est satis communis apud antiquos, & Recentiores, peccatum habituale esse carentiam gratiae habitualis: quia haec sola est intrinseca in peccatore, & nihil aliud est, à quo possit transacto actu, denominari actu peccator, & maculatus. Auctores huius sententiae vide latè & plurimos apud Salas ubi supra n. 2. i. qui sectione sequenti partim ei sententiae adheret.

Haec sententia displicet nostris Recentioribus & quidem meritò, nisi aliter explicetur. Primò, quia priuatio gratiae est poena peccati; ideo namque homo priuatur à Deo gratiā, quia est in peccato; ergo priuatio gratiae non est peccatum, sed supponit peccatum. Haec ratio debet intelligi cum grano salis: nam si velit, priuationem gratiae esse poenam peccati habitualis, facile negarent Aduersarij, & diceret priuationem gratiae esse poenam peccati actualis, non verò habitualis, secundum quod habituale addit supra actuale. Deus enim nō punit habituale, nec hominem propter habituale, vt habituale, sed praecise propter actuale, propter furum, verbi gratia, vel periurum: est ergo priuatio gratiae poena peccati actualis: ex hoc tamen fit, ipsam non esse peccatum habituale; nā peccatum habituale non est poena actualis, sed culpa: poena enim est à Deo eam infligente, peccatum autē habituale simpliciter, & absolute non est à Deo, ergo priuatio gratiae non est peccatum habituale.

Respondent, peccatum habituale esse priuationem gratiae non utcumque, sed vt ortam ex peccato actuali, vt sic autem non est à Deo, sed ab homine. Sed contra, quia priuatio gratiae sub ista connotatione peccati praeteriti, iam non est adaequatè praesens, sed inuoluit aliquid de praeterito, scilicet, actum peccati, quare peccatum habituale non erit sola priuatio gratiae, sed peccasse actu, & dedisse occasionem ad carendum gratia: hoc autem non est modò adaequatè intrinsecum in homine, nam licet priuatio gratiae sit intrinseca, peccatum tamen praeteritum non est intrinsecum, sed fuit; ergo iam ponis peccatum habituale in aliquo praeterito saltem partialiter; & per consequens illud, quod modò est praesens, scilicet, priuatio gratiae, habet esse peccatum formaliter ab aliquo extrinseco, scilicet ab actu praeterito; ergo etiam seclusa priuatione gratiae, posset nunc homo esse peccator ab actu praeterito.

Secundò impugnatur, quia priuatio gratiae potest esse in homine, quin sit peccatum habituale, ergo ipsa secundum se non est peccatum habituale. Antecedens probatur: ponatur homo potens, & debens infra horam comparare gratiam per propriam dispositionem: hic homo in primo quadrante habet priuationem gratiae, & non habet peccatum habituale, ergo priuatio gratiae sola non est peccatum. Dices, priuationem gratiae, quae est peccatum, esse carentiam gratiae cum debito habendi illam; ille verò homo in primo quadrante, licet careat gratia, non tamen cum debito habendi eam pro tunc ante finem horae: ideo non habet peccatum habituale. Contrā, ponatur homo obligatus comparare gratiam nunc; sed cui Deus nolit eam conseruare post annum: hic habet nunc priuationem gratiae, post annum verò iam non habet priuationem, sed negationem, quia non habet potentiam habendi pro tunc, & tamen manet peccatum habituale ablata priuatione, ergo peccatum habituale non erat formaliter priuatio gratiae, sed aliquid aliud.

Tertiò impugnatur, quia si peccatum habituale, esset sola priuatio gratiae; sequitur, omnia peccata habitualia esse aequalia, quia omnes peccatores aequè priuantur gratia: quod si vnus habet maiorem priuationem, quam alius, ideo erit quia vnus habuit maiorem gratiam, vel maiora auxilia ad maiorem gratiam comparandam; non verò quod grauiora scelera commiserit. Fateor, hunc carere gratia ob grauiora delicta; ipsa tamen priuatio non est maior in hoc, quam in illo.

Quartò sequitur, hominem, licet habeat plura peccata actualia, non tamen multa habitualia; non enim habet plures, sed vnicam priuationem gratiae: habet quidem illam ex pluribus radicibus ortam: cum tamen peccatum habituale saltem in recto sola sit per se priuatio gratiae, & haec sit vnicā in hoc homine, vnicum erit peccatum habituale, vt constat; quia in concretis accidentalibus non multiplicato recto, non multiplicantur concreta.

Quintò: peccatum veniale habituale non consistit in carentia gratiae; & tamen est aliquid permans in homine, quandiu culpa non remittitur: ergo ex mortali etiam manet aliquid in homine praeter carentiam gratiae, quod possit esse peccatum habituale. Dicunt aliqui, peccatum veniale habituale esse priuationem dignitatis ad subito fruendum Deo immediatè ortam ex peccato actuali. Sed contra primò: in peccato mortali etiam dicere poteris, consistere maculam habitualem in carentia dignitatis ad gloriam orta ex peccato actuali, quae quidem carentia non est eadem cum carentia gratiae: nam licet Deus tolleret gratiam à Petro, qui

qui per bona opera facta in gratia meruit gloriam; adhuc maneret dignus gloria per dignitatem relictam ex operibus; sicut in sententia, quæ docet non conferri statim augmentum gratiæ pro actibus remissis; adhuc conceditur, per illos actus manere hominem dignum maiori gloria, quam antea, ergo posset dici peccatum habituale consistere in priuatione huius dignitatis ad gloriam. Contrà secundò; illa carentia dignitatis ad subitò fruendum Deo est pœna orta ex culpa, ergo non est culpa, seu ut verius dicam, est dignitas pœnæ; est enim dignitas carenti gloria per aliquod tempus, ergo sicut peccatum mortale habituale non consistit per se in dignitate pœnæ, ita nec veniale. Contrà tertio; homo in pura natura posset peccare venialiter, & maneret maculatus: tunc autem non haberet priuationem dignitatis istius; sed meram negationem, quia non erat subiectum capax, ergo macula venialis in aliquo alio staret. Contrà quartò; quia etiam remissa culpa veniali, manet in homine priuatio dignitatis ad fruendum subitò Deo, si non sit omnino remissa pœna, ergo hæc priuatio non est culpa.

14.

Dicunt culpam habitualesse illam priuationem non vtrumque, sed ut ortam immediatè ex culpa actuali: illa verò priuatio manens remissa culpa, non oritur immediatè ex culpa actuali, sed consequitur ad commutationem prioris pœnæ in aliam leuiorem, sicut si mihi commutetur votum ieiunij in elemosynam, non debeo elemosynam immediatè ex voto, sed ex commutatione. Contrà quintò; quia posset Deus remittere peccatum veniale, non remittendo aliquid pœnæ, nec commutando pœnam grauiorem in leuiorem, ut infra videbimus. Posset præterea remittere partem pœnæ, non remittendo omnem pœnam, nec commutando priorem in posteriorem: sicut si vouisses duo ieiunia, posset Prælati dispensare in vno eorum, non commutando vtrumque in vnicum, sed relaxando debitum vnus, & non alterius: ita Deus debenti pœnam annuam remittit pœnam semestrem, relinquendo dignitatem partialem ad aliam semestrem; ergo manet partialiter eadem dignitas orta immediatè ex culpa præterita, & tamen non manet culpa. Denique si culpa habitualis consistit in priuatione illa, proptèr ortam immediatè ex culpa actuali; ergo non in priuatione secundum se, sed proptèr includit ortum ex culpa præterita, ergo formaliter consistit, in aliquo præterito ut supra argumentabar, ergo non est adæquatè præsens, nec extrinseca.

15.

Dicunt alij, maculam ex veniali esse priuationem feruoris, seu feruentissimi amoris. Sed contra, vel loqueris de feruore habituali; & hoc non; quia cum intensissimo habitu charitatis stare potest peccatum veniale: vel de feruore actuali; & hoc etiam est falsum; tum quia carentia feruoris actualis esse potest sine peccato veniali: tum etiam, quia peccatum veniale, remitti potest à Deo, sine eo quod ponatur ille feruor dilectionis actualis; ergo manente eadem carentiâ, non maneret veniale habituale, & per consequens macula venialis non est illa carentia feruoris.

16.

Vltima.

Vltimò principaliter impugnatur illa sententia, quia in pura natura esse posset peccatum mortale habituale, ut de se constat; & tamen tunc non consisteret in priuatione gratiæ; tunc enim non esset priuatio, sed mera negatio gratiæ, ergo consisteret in aliquo alio, in quo etiam potest nunc consistere macula habitualis. Huic argumento plures adhibent solutiones, sed omnes parum consequentes, & quas ex supradictis facillè poteris impugnare. Omitto etiam alia leuiora argumenta, quæ contra

prædictam sententiam fieri solent, habent enim minus ponderis & efficaciam. Sufficiat hæc, quæ potissimum sunt tetigisse.

Dices, hæc omnia ad summum probare, præter priuationem gratiæ dari aliud, quod subeat rationem peccati habitualis: Cæterum negari non posse, quin ipsa priuatio gratiæ ex peccato actuali orta sit etiam macula; & peccatum habituale: quare aliqui volunt, nunc ratione vtriusque habere hominem peccatum habituale; scilicet ratione priuationis gratiæ, & ratione etiam illius, quod haberet in pura natura post peccatum actuale: quia cum priuatio gratiæ sit priuatio præcipui notoris, & pulchritudinis animæ non potest non maculare, & deturpare ipsam animam: est ergo deformitas, & macula habitualis. Quid ergo deficit huic maculæ ad rationem peccati habitualis? Respondeo; priuationem gratiæ esse quidem maculam physicam, non tamen moralem; sicut enim carentia pulchritudinis corporalis esset suo modo macula hominis: sic etiam carentia gratiæ maculat animam: hoc tamen non sufficit ad rationem peccati. Peccatum enim in suo conceptu est culpa: peccatum actuale culpa actualis; peccatum habituale culpa habitualis: quare illa solum macula erit peccatum quæ fuerit culpa; & per consequens priuatio gratiæ, licet maneat ex culpa, licet sit macula, licet sit intrinseca, non erit peccatum, quia ipsa nullo modo est culpa: sed effectus culpe.

Dices, priuationem gratiæ non esse culpam actualem, esse tamen culpam habituales: nam culpa habitualis solum dicit permanentiam aliquam culpe præteritæ: eo autem ipso, quod maneat intrinsecè priuatio gratiæ intelligitur manere intrinsecè culpa præterita in ordine ad illum effectum; ergo ipsa permanentia priuationis est permanentia intrinseca culpe præteritæ. Sed contra, nam in primis, quod permaneat aliquid intrinsecum relictum à causa præterita, non est permanere intrinsecè etiam habitualiter ipsam causam: nam licet aliqua pœna infligita à Iudice maneat intrinsecè in homine, verbi gratia, amissio oculorum, vel fames; non ideo dicitur manere intrinsecè in ipso reo voluntas præterita Iudicis: ergo quod priuatio gratiæ relicta ex culpa actuali sit intrinseca in homine, non magis refert, ut culpa præterita dicatur intrinsecè manere in homine, quam si ipsa priuatio gratiæ esset extrinseca: ergo permanentia intrinseca culpe non bene reducit ad permanentiam intrinsecam priuationis gratiæ. Sicut nunc de facto permanet in homine post baptismum carentia intrinseca iustitiæ originalis propter peccatum originale; & tamen non ideo dicitur post baptismum permanere culpa originalis. Ratio autem à priori ea est quia culpa ut culpa est voluntas mala, & per consequens oritur immediatè à voluntate, ut actus ipsius: priuatio autem gratiæ non est actus voluntatis, sed effectus relictus ex voluntate mala; quæ fuit culpa, ergo ipsa priuatio gratiæ in suo conceptu non potest esse nec de nominari culpa, sed effectus culpe: ergo culpa habitualis aliquid aliud est à priuatione gratiæ.

Obiici solet, pro illa sententia, quia peccatum originale non potest esse aliud, quam priuatio gratiæ; est enim intrinsecum in puero, ut colligitur ex Tridentino sess. 5. can. 3. in puero autem non est aliud intrinsecè nisi carentia gratiæ, ergo ipsa est peccatum originale. Huic difficultati faciemus satis infra sess. 6. post explicatam nostram sententiam.

Dixit tamen, hanc sententiam meritò displicere, nisi aliter explicetur: potest enim in aliquo vero sensu sustineri, quod priuatio gratiæ habitualis

constituitur intrinsecè maculam habituales; non quidem adequatè, & determinatè, sed partialiter, & indeterminatè; quia macula habitualis, ut infra videbimus, includit negationem condonationis peccati præteriti: cum ergo posset peccatum præteritum auferri vel per condonationem extrinsecam, vel per intrinsecam, quæ fit per infusionem gratiæ habitualis; consequens est, quod macula habitualis includat negationem utriusque, atque ideo negationem gratiæ habitualis. Posset itaque manere negatio gratiæ ablato peccato habituali per condonationem extrinsecam; atque ideo non consistit determinatè macula habitualis in illa privatione gratiæ: includit tamen partialiter illam, quatenus includit negationem omnis condonationis extrinsecæ, & intrinsecæ.

SECTIO III.

*Impugnantur solutiones aliquorum
ad argumentum supra adductum
ex peccato veniali.*

10. **A**rgumentum, quo vsi sumus contra sententiam illam, scilicet præced. desumptum ex peccato veniali, cuius macula habitualis non potest esse privatio gratiæ habitualis, cum qua non habet ullam repugnantiam, militat ex parte etiam contra alios, qui contendunt, non posse de potentia absoluta remitti peccatum veniale, aut tolli eius maculam absque mutatione aliqua physica intrinsecæ peccatoris: quare ij omnes conantur explicare, & assignare aliquam formam physicam intrinsecam, per quam homo debeat mundari, & sanctificari à macula venialis peccati, in cuius formæ carentia possent consistere peccatum veniale habituale: ceterum totum hoc reuera non obstat sententiæ nostræ: licet concederetur adhuc enim non posset constitui adequatè peccatum habituale veniale in sola carentia illius formæ impossibilis; nam in eo qui nondum peccavit venialiter esset carentia illius formæ (non enim est gratia sola, sed gratia cum aliquo alio, ut videbimus) & tamen in eo homine non est macula venialis: debet ergo hæc macula constitui etiam saltè partialiter ex peccato actuali præterito: quod sufficeret ad nostram sententiam sustinendam. Quamvis ergo possemus illam responsionem pro nunc omittere, eo quod non esset contra id, quod intendimus: adhuc tamen pro maiori complemento, indicabo obiter in hac sectione quid sentiam de illius veritate. Et quidem infra disp. 9. sect. 1. probandum est, non deleri de facto maculam venialem per solam infusionem gratiæ: nunc dicimus, de possibili non requiri infusionem gratiæ, vel aliquis formæ intrinsecæ.

11. Aliquid igitur, ut necessitatem formæ physice intrinsecæ ad nostram iustificationem magis tueantur & impossibilitatem remittendi peccati etiam de potentia absoluta per intrinsecam condonationem Dei contendunt, peccatum etiam veniale non posse tolli, nisi per formam physicè intrinsecam, quam quidem P. Vasquez 1. 2. disp. 207. c. 4. docet in Sacramento esse gratiam sacramentalem, quæ datur intuitu attritionis præcedentis, per hoc enim habet gratiæ respectum quemdam rationis, ratione cuius gratia, quæ secundum se non sufficeret, prout tamen subest illi respectui rationis, est impossibilis cum macula peccati habitualis venialis.

12. Hunc modum explicandi relictum communiter Recentiores; & merito, quia respectus rationis non fit ante operationem intellectus: peccati autem ablato fit statim postea gratiæ sacramentali. Si autem sermo sit, non de respectu rationis formali, sed functionali.

P. Joan. de Lugo, de Penitentia.

damentali. Totum hoc fundamentum non est nisi attritio præcedens, & gratia habitualis, & institutio Sacramenti & quidem attritio & gratia habitualis secundum se non pugnat cum peccato veniali: posset enim homo habens attritionem accipere augmentum gratiæ & non mundari à peccato veniali. Institutio verò Sacramenti ad illum finem non addit, aliquid physicè intrinsecum in homine, sed extrinsecum physicè, & ad summum solum moraliter intrinsecum: si ergo tollitur peccatum veniale per gratiam, ut subest tali institutioni Sacramenti; iam tollitur per aliquid extrinsecum. & per consequens rectitudo illa, seu mundatio à peccato non erit adequatè intrinsecæ: quod videtur esse contra intentum illius Auctoris, qui ideo vult semper formam physicè intrinsecam; quia alioquin homo maneret intrinsecè immundus, & turpis, sicut antea atque adeo fœditas non tolleretur, sed tegeretur per non imputationem, ut contendunt hæretici.

Ideo alij, ut formam illam adequatè intrinsecam & physicam assignent, addunt, gratiam secundum se non repugnare cum peccato veniali: gratiam tamen prout productam per talem actionem physicam Dei, esse formam repugnantem cum macula peccati: Nam illa actio non solum specificatur à termino, scilicet à gratia; sed etiam à suo principio, quod est voluntas Dei, qua vult tollere illud peccatum: gratia ergo producta per talem actionem est forma physica intrinsecæ expulsiua peccati, & rectificans intrinsecè suum subiectum. Ita explicat latè P. Herice 1. p. disp. 17. c. 2. & alij recentiores.

Hic tamen modus explicandi adhuc difficilis est. Primò, quia non explicat repugnantiam illius actionis cum peccato veniali, nisi Deus possit aliunde illud remittere. Dicunt enim illam actionem repugnare cum peccato habituali, quia procedit à voluntate, qua Deus vult, non esse amplius peccatum, vel remittere illud. Sed contra hoc est, quia velle, quod non sit peccatum habituale, non est aliud, nisi velle, quod sit illa actio; nam esse peccatum est præteritisse actum malum, & non esse positam talem actionem: Deus autem autem non vult actum non præteritisse, ergo solum vult poni talem actionem: dum ergo dicitur illa actio procedere à Deo volente remittere, seu tollere peccatum, est idem, ac dicere, quod procedit à Deo volente, quod sit illa actio: non ergo specificatur illa actio à fine remissionis peccati quæ Deus per illam intendit, tanquam ab aliquo diverso; cum remissio peccati non sit aliquid volitum à Deo diversum ab ipsa tali actione: vel si est aliquid aliud, explicetur.

23. Secundo quia repugnantia cum peccato habituali orta ex sola entitate talis actionis non videtur sufficere ad intentum eorum Doctorum; qui volunt eo modo explicare, quod omnis iustificatio etiam à venialibus fiat per formam physicam intrinsecam, eo quod non possit homo ex malo fieri bonus, nisi mutetur intrinsecè. Hoc autem non explicatur sufficienter repugnantiam illam solius actionis talis: quia si ex eo capite homo mutatur sufficienter, & ex malo fit bonus, ex iniquo leniter fit iustus; ex leniter odibili fit amabilis, quia habet in se aliquid physicum repugnans cum peccato veniali, scilicet, talem actionem physicam: sequitur: quod illa actio secundum suam entitatem physicam sit forma rectificans, sanctificans, iustificans, & reddens formaliter amabile subiectum: nam gratia secundum se non habet ullam repugnantiam cum peccato veniali: illa autem actio secundum se, & prout condistinguitur à gratia, habet repugnantiam essentialè cum peccato veniali; ergo illa actio, etiam prout condistinguitur à gratia, est forma sanctificans,